

Kopsavilkums par Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinumu attiecībā uz Eiropas Komisijas paziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam par Eiropas Kibernetizācijas apkaršanas centra izveidi

(Pilns atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā ir pieejams EDAU vietnē <http://www.edps.europa.eu>)

(2012/C 336/05)

1. Ievads

1.1. Apspriešanās ar EDAU

1. Komisija 2012. gada 28. martā pieņēma paziņojumu "Vēršanās pret noziedzību mūsu digitālajā laikmetā: Eiropas Kibernetizācijas (apkaršanas – *tulk.*) centra izveide" ⁽¹⁾.

2. EDAU atzīmē, ka Padome 2012. gada 7.–8. jūnijā ir publicējusi savus secinājumus par Eiropas Kibernetizācijas apkaršanas centra izveidi ⁽²⁾. Padome apstiprina Paziņojuma mērķus, atbalsta Centra (to apzīmē arī kā "EC3") izveidi *Europol* sistēmā un esošo struktūru izmantošanu sasaistei ar cita veida noziedzības apkarošanu, kā arī apstiprina, ka EC3 jādarbojas kā kontaktpunktam cīņai pret kibernetizācijas apkaršanu un jāstrādā ciešā sadarbībā ar attiecīgajām aģentūrām un iesaistītajām personām starptautiskā līmenī, un aicina Komisiju, apspriežoties ar *Europol*, turpināt veikt attiecīgus uzdevumus, kas nepieciešami, lai EC3 uzsāktu darbību 2013. gadā. Tomēr šajos secinājumos nav norādes uz pamattiesību un jo īpaši datu aizsardzības nozīmi EC3 izveidē.

3. Pirms Komisijas Paziņojuma pieņemšanas EDAU bija iespēja sniegt neoficiālus komentārus par Paziņojuma projektu. Šajos neoficiālajos komentāros EDAU uzsvēra, ka datu aizsardzība ir būtisks aspekts, kas jāņem vērā, izveidojot Eiropas Kibernetizācijas apkaršanas centru (turpmāk "EC3"). Diemžēl Paziņojumā netika ņemti vērā neoficiālās apspriešanas posmā izteiktie komentāri. Turklāt, Padomes secinājumos lūgts nodrošināt, lai EC3 sāktu darboties jau nākošajā gadā. Tas ir iemesls kāpēc, turpmākajos pasākumos, kas notiks ļoti drīz, jāņem vērā datu aizsardzība.

4. Šajā atzinumā ir runa par datu aizsardzības svarīgumu EC3 izveidē un ir sniegti konkrēti priekšlikumi, kurus nepieciešams ievērot, izstrādājot nolikumu par EC3 darbību un pārskatot *Europol* juridisko pamatu no attiecīgo tiesību aktu viedokļa. Tāpēc EDAU pēc savas iniciatīvas ir pieņēmis šo atzinumu, pamatojoties uz Regulas (EK) Nr. 45/2001 41. panta 2. punktu.

1.2. Paziņojuma darbības joma

5. Komisija paziņojumā pauž nolūku izveidot Eiropas Kibernetizācijas apkaršanas centru, paredzot to kā starptautiskās drošības stratēģijas prioritāti ⁽³⁾.

6. Paziņojumā ir uzskaitīti vairāki, bet ne visi, kibernetizācijas paveidi, kuriem vajadzētu būt EC3 uzmanības lokā: kibernetizācijas grupējumi, ko veikuši organizētās noziedzības grupējumi, jo īpaši tie, kuri gūst lielu peļņu no noziedzīgiem nodarījumiem, piemēram, krāpšana tiešsaistē, kibernetizācijas grupējumi, kas nodara lielu ļaunumu upuriem, piemēram, bērnu seksuālā eksploatācija tiešsaistē, un tādi kibernetizācijas grupējumi, kas nopietni ietekmē svarīgas informācijas un sakaru tehnoloģiju (IT) sistēmas Savienībā.

7. Attiecībā uz EC3 darbību Paziņojumā ir uzskaitīti četri galvenie uzdevumi ⁽⁴⁾:

— darboties kā kibernetizācijas apkaršanas kontaktpunktam Eiropā;

— apkopot Eiropas pieredzi kibernetizācijas apkaršanā, lai atbalstītu kapacitātes veidošanas dalībvalstīs;

⁽¹⁾ Kibernetizācija ES tiesību aktos nav definēta.

⁽²⁾ Padomes secinājumi par Eiropas Kibernetizācijas apkaršanas centra izveidi, Tieslietu un Iekšlietu Padomes 3172. sanāksme Luksemburgā, 2012. gada 7. un 8. jūnijs.

⁽³⁾ ES iekšējās drošības stratēģija darbībā – pieci soļi pretim drošākai Eiropai. COM(2010) 673 galīgais variants, 2010. gada 22. novembris. Skatīt arī EDAU atzinumu par šo paziņojumu 2010. gada 17. decembrī (OV C 101, 1.4.2011., 6. lpp.).

⁽⁴⁾ Paziņojums, 4.–5. lpp.

- sniegt atbalstu dalībvalstīm kibernetizāciju izmeklēšanā;
- kļūt par kolektīvo Eiropas izmeklētāju viedokļu paudēju kibernetizācijas jomā, pārstāvēt kā tiesībsargājošās, tā arī tiesu iestādes.

8. Paredzēts, ka EC3 apstrādātā informācija tiks vākta no visplašākā publisko, privāto un atklāti pieejamo avotu diapazona, papildinot policijā esošos datus, un tā būs informācija par kibernetizācijas darbībām, metodēm un aizdomās turamajām personām. EC3 arī tiešā veidā sadarbosies ar citām Eiropas aģentūrām un iestādēm. Tas notiks, šīm iestādēm piedaloties EC3 programmu direkcijas darbā un, ja nepieciešams, sadarbojoties operatīvās darbības jomā.

9. Komisija ierosina, ka, loģiski spriežot, EC3 varētu kļūt par Europol un citu starptautiskās policijas vienību veiktās darbības koordinatoru kibernetizācijas apkarošanai. EC3, apvienojot spēkus ar Interpol un citiem stratēģiskajiem partneriem visā pasaulē, jāuzlabo koordinēta rīcība, kas vērsta uz kibernetizācijas apkarošanu.

10. Praksē tas nozīmē, ka Komisija iesaka izveidot EC3 kā Europol daļu. EC3 ietilps Europol organizācijā ⁽¹⁾, un tāpēc tas darbosies Europol tiesiskā regulējuma sistēmā ⁽²⁾.

11. Saskaņā ar Eiropas Komisiju ⁽³⁾ būtiskākās inovācijas, kuras Europol pašreizējā darbībā ieviešis no jauna veidotais EC3, būs šādas: i) lielāki resursi efektīvākai informācijas vākšanai no dažādiem avotiem; ii) informācijas apmaiņa ar partneriem, kuri atrodas ārpus tiesībsargājošajām iestādēm (galvenokārt privātajā sektorā).

1.3. Atzinuma būtība

12. EDAU, paužot šo atzinumu, vēlas:

- lūgt Komisijai izskaidrot EC3 darbību apjomu tiktāl, ciktāl tās ietekmē datu aizsardzību;
- izvērtēt paredzētās darbības, ņemot vērā pašlaik spēkā esošo Europol tiesisko sistēmu, jo īpaši šo darbību saderību ar sistēmu;
- norādīt būtiskus aspektus, kas likumdevējam jākonkretizē, lai pārskatītu Europol darbības tiesisko regulējumu nākotnē ar mērķi nodrošināt augstāku datu aizsardzības līmeni.

13. Atzinuma struktūra ir šāda. Otrās daļas pirmajā punktā ir izklāstīts, kāpēc datu aizsardzība ir būtisks elements EC3 izveidē. Otrās daļas otrajā punktā ir aplūkota Paziņojumā noteikto EC3 mērķu saderība ar Europol juridiskajām pilnvarām. Otrās daļas trešais punkts ir veltīts sadarbībai ar privāto sektoru un starptautiskajiem partneriem.

3. Secinājumi

50. EDAU uzskata, ka cīņa pret kibernetizāciju ir viens no būtiskākajiem aspektiem veidojot drošību digitālajā telpā un radot nepieciešamo uzticību. EDAU atzīmē, ka saderība ar datu aizsardzības režīmu uzskatāma par neatņemamu kibernetizācijas apkarošanas daļu, nevis par traucēkli efektīvai cīņai pret to.

51. Paziņojums attiecas uz jauna Eiropas Kibernetizācijas apkarošanas centra izveidi Europol sistēmā laikā, kad Europol Kibernetizācijas apkarošanas centrs jau vairākus gadus ir pastāvējis. EDAU vēlētos, lai tiktu radīta lielāka skaidrība par jaunajiem resursiem un darbībām, ar ko jaunais EC3 atšķirsies no jau esošā Europol Kibernetizācijas apkarošanas centra.

⁽¹⁾ Kā ieteikts 2012. gada februārī publicētajā projekta izpētes pētījumā, kurā salīdzinātas dažādās iespējas (saglabāt status quo, atrasties Europol telpās, atrasties Europol piederībā/sastāvā, izveidot virtuālu centru). http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/20120311_final_report_feasibility_study_for_a_european_cybercrime_centre.pdf

⁽²⁾ Padomes 2009. gada aprīļa Lēmums, ar kuru izveido Eiropas Policijas biroju (Europol) (CEPOL) (2009/371/JHA).

⁽³⁾ Paziņojums preseī, kas publicēts 28. martā. Biezāk uzdotie jautājumi – jaunais Eiropas Kibernetizācijas apkarošanas centrs, atsauce MEMO/12/221 – 28.3.2012. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/221>

52. EDAU iesaka skaidri noteikt EC3 kompetenci un nevis vienkārši izklāstīt to, atsaucoties uz jēdzienu par “datornoziēgumu”, kas iekļauts pašreiz spēkā esošajā *Europol* tiesiskajā regulējumā. Tāpat, pārskatot *Europol* tiesisko regulējumu, jādefinē EC3 kompetence un drošības pasākumi datu aizsardzībai. EDAU iesaka Komisijai izklāstīt šo kompetenci un pasākumus datu aizsardzības nodrošināšanai EC3 centra nolikumā līdz stāsies spēkā *Europol* darbību regulējošie tiesību akti. Šāds izklāsts varētu iekļaut:

- skaidru definīciju par to, kuros ar datu apstrādi saistītajos uzdevumos (jo īpaši izmeklēšanas un operatīvās darbības atbalsta pasākumos) var iesaistīt Centra personālu – atsevišķi, vai sadarbībā ar apvienotajām izmeklēšanas grupām;
- skaidri noteiktas procedūras, ar kurām, no vienas puses, tiek nodrošināta indivīda tiesību (tostarp tiesību uz personas datu aizsardzību) ievērošana un, no otras puses, sniegta garantija, ka pierādījumi ir iegūti likumīgi un tos var izmantot tiesā.

53. EDAU uzskata, ka apmaiņa ar personas datiem, ko EC3 gatavojas veikt ar personām, kuras pārstāv “visplašāko publisko, privāto un atklāti pieejamo avotu diapazonu”, ir konkrēts risks datu aizsardzībai, jo bieži vien tiktu apstrādāti komercmērķiem savākti dati, kā arī dati, kas pārsūtīti no vienas valsts uz citu. Šis risks tiek novērsts ar pašreiz spēkā esošo *Europol* lēmumu, kurā noteikts, ka *Europol* vispār nedrīkst veikt tiešu datu apmaiņu ar privāto sektoru, un tā pieļaujama ar noteiktām starptautiskām organizācijām tikai ļoti konkrētos apstākļos.

54. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto un to, cik svarīgas šīs divas darbības ir EC3, EDAU iesaka noteikt pienācīgus datu aizsardzības pasākumus atbilstīgi spēkā esošajiem *Europol* lēmuma noteikumiem. Šie drošības pasākumi jāiekļauj nolikumā, kuru izstrādās EC3 centra veidotāji (vēlāk – pārskatītajā *Europol* tiesiskajā regulējumā) un kurš nekādā gadījumā nedrīkstētu mazināt datu aizsardzības līmeni.

Briselē, 2012. gada 29. jūnijā

Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs

Peter HUSTINX
